

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

CENTRUM FÖR
HAV OCH SAMHÄLLE

HAV OCH SAMHÄLLE 2016

Verksamhetsrapport för Centrum för hav och samhälle, 2016.
DIARIENUMMER: V 2017/201.

2016 års rapportering av verksamheten inom Centrum för hav och samhälle,
Göteborgs universitet.

Diarienummer: V 2017/201

Godkänd av styrgruppen för Hav och samhälle, och överlämnad till rektor 1 mars 2017.

www.havochsamhalle.gu.se

info@havochsamhalle.gu.se

INNEHÅLL

FÖRSTA ÅRET MED HAV OCH SAMHÄLLE	5
HAV OCH SAMHÄLLES UPPDRAG	6
CENTRAL ORGANISATION	6
SAMVERKAN PÅ FLERA PLAN	7
EKONOMI I BALANS	8
MARIN KOMMUNIKATION UNDER UTVECKLING	9
Kommunikationsstrategi för Hav och samhälle	9
Marin kommunikationsplan för Göteborgs universitet	9
En gemensam digital ingång	9
Webbplats och nyhetsbrev	10
Lokaler som bidrar till samverkan, dialog, inspiration och ny kunskap	10
Övergångslösning i Botanhuset?	10
AKTIVITETER	11
Fakultetsturné	11
Forskarluncher	11
Sea and Society Talks	11
Sea and Society Day	11
FORSKARSTÖD	12
Finansiellt stöd till tvära initiativ	12
Tidigare finansiellt stöd	12
Kontakt med tvära program	12
Stöd i hanteringen av tvära projekt	12
FORSKARSKOLA OCH NY MASTERUTBILDNING	12
STÖD TILL MARIN INFRASTRUKTUR	13
INTERNATIONELLT ARBETE	13
Marina universitet som Göteborgs universitet har partneravtal med	14
Övriga initiativ	14
TÄTT SAMARBETE MED HAVSMILJÖINSTITUTET	14
Kontaktgrupp hav och Västerhavet	15
ARBETET INOM MARITIMA KLUSTRET	16
Aktiviteter inom klusterdelen för marin bioteknik	16
Aktiviteter inom klusterdelen för maritim turism	16
SWEMARC	17
Publikationer och möten	17

FÖRSTA ÅRET MED HAV OCH SAMHÄLLE

Inom Göteborgs universitets åtta fakulteter bedrivs havsrelaterad forskning och utbildning. Trots att verksamheten har ett gemensamt tema – havet – är den på många sätt divers. Den omfattar ekologiska, biologiska, kemiska, oceanografiska, hydrologiska och fysiska företeelser under, på och över havsytan – både vid kusten och ute i djuphavet, i svenska vatten och i andra havsområden runt klotet. Det finns också verksamhet som knyter ihop det som händer på och i havet med det som händer på land. Människan och samhället är helt beroende av havet och dess resurser. Det finns vetenskaper som syftar till att förstå och beskriva detta förhållande, vilket kan komma till uttryck i både litteratur och konst, men också i forskning om hur människan påverkar havet och hur denna påverkan kan hanteras.

Den havsrelaterade verksamheten omfattar alla steg i både utbildningen och i forskningen, från grundforskning och tillämpad forskning till verksamhet som på andra sätt syftar till att stödja olika aktörer med kunskap.

Göteborgs universitets unika bredd i disciplinär havsrelaterad forskning och undervisning ger stor potential att i samverkan hantera komplexa utmaningar som samhället står inför. Hav och samhälle erbjuder möjligheter att utveckla denna potential genom att synliggöra hela bredden av forskning och initiera möten och gemensamma projekt.

Denna verksamhetsrapport syftar till att beskriva hur verksamheten utvecklas under de första 1,5 åren sedan starten den 1 juli 2015. Rapporten utgår från det uppdrag som rektor tog beslut om i samband med centrumets bildande.

Lena Gipperth
Föreståndare Hav och samhälle

HAV OCH SAMHÄLLES UPPDRAG

Centrum för hav och samhälle startade sin verksamhet den 1 juli 2015 efter ett beslut av rektor för Göteborgs universitet. Enligt rektors beslut har Hav och samhälle i uppdrag att:

1. initiera, stimulera och utveckla transdisciplinär forskning och utbildning inom området.
2. skapa en tydlig ingång till universitetets marina och maritima verksamhet och öka dess synlighet.
3. ansvara för samverkan, med dels Chalmers maritima verksamhet, dels Västra Götalandsregionen och andra organisationer inom ramen för det Maritima klustret.
4. verka för större nyttjande av den marina infrastrukturen för relevant forskning och utbildning.
5. ansvara för samarbetet med Havsmiljöinstitutet.

Förutom Vision 2020 utgår centrumets verksamhet från Göteborgs universitets gemensamma policies om centrumbildningar, kommunikation med mera.

CENTRAL ORGANISATION...

Lena Gipperth är föreståndare för Hav och samhälle. *Styrgruppen* för centrumet har under 2016 förutom föreståndare bestått av:

- Kerstin Johannesson, Naturvetenskapliga fakulteten
- Christer Ahlberger, Humanistiska fakulteten
- Håkan Eggert, Handelshögskolan
- Per Knutsson, Samhällsvetenskapliga fakulteten
- Joakim Larsson, Sahlgrenska Akademin
- Mikael Lind, IT-fakulteten
- Tyrone Martinsson, Konstnärliga fakulteten
- Arjen Wals, Utbildningsvetenskapliga fakulteten
- Michael Klages, föreståndare Sven Lovén centrum för marin infrastruktur
- Per Hall, prefekt för Institutionen för marina vetenskaper

Styrgruppen har under 2016 haft fyra möten.

Centrumet har en *ledningsgrupp* med företrädare för olika funktioner som består av:

- Lena Gipperth, föreståndare
- Maria Holmqvist, kommunikatör
- Kerstin Johannesson, studierektor pardoktorandskolan
- Malin Karlsson, projektsamordnare
- Mats Lindegarth, huvudansvarig för Göteborgs universitets arbete inom Havsmiljöinstitutet
- Susanne Lindegarth, projektkoordinator med ansvar för Maritima klustret i Västsverige och internationell samordning
- Eva Marie Rödström, strategiskt stöd
- Kristina Sundell, centrumledare SWEMARC
- Marie Svärd, kommunikatör

Ledningsgruppen träffas regelbundet, varannan vecka, för att planera och koordinera aktiviteter i relation till handlings- och verksamhetsplan, budget, styrdokument och uppdrag.

Vid utgången av 2016 fanns inom centrumet anställd personal motsvarande sammanlagt cirka sex heltidstjänster, varav knappt en tjänst utgör en del av klustersatsningen som finansieras av Västra Götalandsregionen och knappt två tjänster avser verksamhet inom Havsmiljöinstitutet.

... OCH SAMVERKAN PÅ FLERA PLAN

Hav och samhälle är värd för *Göteborgs universitets Marine Advisory Board* som består av:

- Prof. Katherine Richardson, Köpenhamns universitet, ordförande
- Prof. Jeffrey Hutchings, Dalhousie University
- Dr. Marie Jacobsson, Utrikesdepartementet
- Prof. Svein Jentoft, Norwegian College of Fisheries Science
- Prof. Jan Backman, Stockholms universitet

Gruppen hade sitt första möte i slutet av november och lämnade en rapport om sin syn på inriktningen av universitetets marina verksamhet.

Hav och samhälle är värdmiljö för:

- universitetets arbete inom det Maritima klustret i Västsverige
- universitetets arbete inom Havsmiljöinstitutet (ej det nationella samordningskansliet)
- SWEMARC (Swedish Mariculture Research Center (inkluderande Vattenbrukscentrum Väst))
- Centrum för marin kemisk ekologi

Värdinstitution för Hav och samhälle är Institutionen för marina vetenskaper, som ansvarar för att tillgodose centrumets behov av stödfunktioner såsom ekonomihantering, eventuell personalhantering och arbetsmiljöfrågor.

FOTO: RICARDO PEREYA

FOTO: MARIE SVÄRD

EKONOMI I BALANS

Det ekonomiska utfallet av verksamheten är negativt, vilket följer planen att utnyttja det ackumulerade överskottet som uppkom i samband med

att verksamheten flyttades över från Centrum för havsforskning till Centrum för hav och samhälle.

Ingående balans den 1 januari 2016 var runt 8 miljoner kronor och utgående balans 31 december 2016 var ca 7 miljoner kronor.

RESULTATRÄKNING	ANSLAG	BIDRAG	UPPDRAG	TOTALT
Anslag	-8 236			-8 236
Uppdrag			-100	-100
Försäljning		-139		-139
Ink interna bidrag	-305	-1		-306
Bidrag		-1 180		-1 180
Periodisering pågående projekt		-974		-974
INTÄKTER	-8 542	-2 293	-100	-10 935
Lönekostnader	3 572	1 218	52	4 842
Förändring semesterskuld	15	10	13	38
Övriga personalkostnader	74	22		96
Övriga driftskostnader (inkl IT)	289	217	2	508
Forskarskolan	3 701			3 701
Övriga interna bidrag	87	131		218
Indirekta kostnader (OH)	1 213	445	15	1 673
Lokalkostnader	745	250	11	1 007
Finansiella kostnader	0			0
Avskrivningar	6			6
KOSTNADER	9 702	2 293	93	12 088
TOTALT	1 106	-	-7	1 153

MARIN KOMMUNIKATION UNDER UTVECKLING

Det finns en rad kommunikatörer på universitetet som arbetar med marin kommunikation. Under 2015 samlades huvudaktörernas (Hav och samhälle, Institutionen för marina vetenskaper, Sven Lovén centrum för marin infrastruktur, Naturvetenskapliga fakulteten samt Havsmiljöinstitutet) kommunikatörer i en arbetsgrupp – den marina kommunikatörsgruppen. Denna grupp tog fram en kartläggning av intressenter, resurser och kanaler för den befintliga marina kommunikationen inom Göteborgs universitet. Under 2016 har ytterligare en kommunikatör börjat på Hav och samhälle och det strategiska kommunikationsarbetet har kunnat påbörjas. Ännu en kommunikatör planeras att anställas under 2017.

Kommunikationsstrategi för Hav och samhälle

Under hösten 2016 togs en kommunikationsstrategi fram för Hav och samhälle. Strategin ska bidra till att Hav och samhälle uppnår de övergripande målen enligt verksamhetsplanen och anger den långsiktiga inriktningen på kommunikationsarbetet. Centrumets verksamhetsplan, kartläggning av marin kommunikation från 2015 och dialog med den marina verksamheten ligger som grund till formuleringar av mål och strategi i kommunikationsstrategin. Dokumentet ska ses som ett resultat av en gemensam analys och dialog kring kommunikationsutmaningar för verksamheten och visa riktningen för medarbetare vid Göteborgs universitet och utgöra ett verktyg för kommunikationsarbetet inom Hav och samhälle. Kommunikationsstrategin kommer under 2017 att kompletteras med en aktivitetsplan.

Marin kommunikationsplan för Göteborgs universitet

Under hösten startade arbetet med att ta fram en kommunikationsplan för den marina verksamheten på Göteborgs universitet. En utmaning med arbetet är att fånga in mål, utmaningar och kommunikationsbehov från all havsrelaterad verksamhet som finns spridd över samtliga fakulteter vid universitetet. En annan utmaning för kommunikationsarbetet är att styrning och resursfördelning inte utgår från det marina temat. En marin kommunikationsplan kan därför endast bli ett vägledande dokument och inte ett styrdokument för verksamheterna. En strategi för att komma vidare med uppdraget med en gemensam marin kommunikationsplan, var att sätta ett konkret gemensamt kommunikationsprojekt - en

gemensam digital ingång. Detta projekt förväntas identifiera flera av de kommunikationsbehov som de marina verksamheterna har, liksom flera konkreta lösningar såsom budskap, profilering och samordning, som också utgör delar av den marina kommunikationsplanen.

En gemensam digital ingång

Under 2016 påbörjades, som en uppföljning av arbetet med att ta fram en kommunikationsstrategi, arbetet med projektet ”Digital ingång”. Projektet initierades i gruppen av marina kommunikatörer med syftet att särskilt fokusera på Hav och samhälles uppdrag att lyfta fram och synliggöra all marin verksamhet på Göteborgs universitet, och att skapa en tydlig, gemensam ingång till denna. Den gemensamma ingången ska fånga upp hela bredden på det marina arbetet, och inspirera besökaren till att lära sig mer, delta i olika aktiviteter, ta del av nyheter, kanske utbilda sig, påbörja forskarutbildning och på olika sätt uppnå en större medvetenhet kring havet och dess relation till människan och samhället.

Projektet består av två faser, varav den första fasen innebär gestaltning av projektet. Målet med denna fas är att undersöka vilka behov och förväntningar som finns på ett sådant här arbete. En viktig del var därför att planera för en workshop med deltagare från olika marina verksamheter inom universitetet. Resultatet av workshopen och annat underlag är att få fram ett koncept för en digital ingång, att ta med till fas två, själva genomförandefasen.

För att få skjuts på projektet och även rätt kompetens har en webb-byrå kopplats in. Efter att en offertförfrågan skickats ut landade jobbet på Big Hat Agency. Tidplanen innebär att workshop med runt 20 deltagare hålls i januari 2017, och en konceptuell skiss presenteras i februari 2017. Under våren går arbetet över i genomförandefas.

Arbete pågår även med att omarbete gu.se centralt. Därför har projektet som ambition att involvera personer från centrala kommunikationsenheten i arbetet. För att Hav och samhälle ska få rätt plats och utrymme på gu.se, och för att vi ska ligga i fas med utvecklingsarbetet av hela gu.se, eller till och med föregå det, som ett gott exempel.

Webbplats och nyhetsbrev

Den svenska versionen av havochsamhalle.gu.se fick i slutet av 2016 ett nytt utseende och följer nu upplägget på huvudsidan av gu.se. Den nya webbplatsen har ett ökat fokus på nyheter för att beskriva den marina och maritima verksamheten. I och med nyanställning av en kommunikatör/journalist under 2017 kommer vi att mer aktivt kunna skapa egna nyheter som reflekterar den marina verksamheten på universitetet. I dagsläget förlitar vi oss i stor utsträckning på material som skrivs av andra, framförallt pressekreterarna. Den nya hemsidan har också en framträdande kalenderfunktion som åskådligt visar vilka aktiviteter med marin anknytning som är på gång inom universitetet.

500

personer prenumerar på Hav och samhälles nyhetsbrev, som är en viktig kanal för att sprida marin information.

Vi har fortsatt att använda oss av vår Facebooksida för att nå ut med aktiviteter och tips. Vi annonserar våra Sea and Society Talks och delar information från andra Facebooksidor, exempelvis institutionen för marina vetenskaper och Göteborgs miljövetenskapliga centrum, GMV.

Under 2016 skickade vi ut fyra nyhetsbrev till ca 500 prenumeranter. I nyhetsbreven presenterar vi havsnyheter från Göteborgs universitet och tipsar om kurser, föreläsningar, konferenser, utlysningar och annat matnyttigt på det marina området.

Hav och samhälle har huvudansvaret för havsmiljölistan – en intern lista på Göteborgs universitet för forskare och studenter som är intresserade av havet. Listan har ca 350 medlemmar och alla medlemmar kan skicka ut information på listan.

Skapa en attraktiv mötesplats

Under verksamhetsåret 2016 har Hav och samhälle arbetat fram ett konceptförslag för lokaler till ett eventuellt nytt naturvetenskapligt hus på Medicinareberget.

Hav och samhälle är i behov av lokaler som är anpassade efter den öppna och tvärvetenskapliga verksamhet som bedrivs inom centrumet. Vi välkomnar alla forskare, doktorander och studenter som på olika sätt kopplar till det marina området.

I vårt uppdrag ligger att skapa en gemensam mötesplats och aktivt verka för samverkan mellan forskare från olika discipliner och andra aktörer i samhället.

Lokaler som bidrar till samverkan, dialog, inspiration och ny kunskap

Utifrån vårt uppdrag har vi identifierat en rad aktiviteter som kräver tillgång till mötesplatser och projektarbetsplatser som stimulerar kreativitet och interaktion mellan aktörer inom och utanför universitetet. Vi ser stora möjligheter att tillsammans med fakulteterna utveckla mötesplatser i det nya huset för naturvetenskapliga institutioner som ska lokaliseras till Medicinareberget. Vi önskar skapa en fysisk mötesplats i det huset där namn och möblering tydligt profilerar temat hav och samhälle.

Övergångslösning i Botanhuset?

Någon byggstart för ett nytt hus på Medicinareberget finns i dagsläget inte. Byggnaden är planerad att stå klar under 2021. Fram till dess har olika lösningar tagits fram för att samlokalisera delar av intuitionen för marina vetenskaper i fastigheter i Botaniska trädgården.

Den tidigare bibliotekslokalen i Botanhuset har stått tom i närmare fem år. Göteborgs centrum för globala biodiversitetsstudier och Hav och samhälle som båda är i behov av lokaler anpassade efter den öppna och tvärvetenskapliga verksamhet som bedrivs, har tillsammans tittat på möjligheten att använda lokalen. Vi vill se om den tidigare bibliotekslokalen kan erbjuda en hemvist för båda centrumbildningarna och skapa en dynamisk mötesplats för samverkan, för aktörer inom våra ämnesområden. Vi vill också tillsammans med övriga verksamheter i Botanhuset lyfta entré och loungemiljöer i bottenplan och skapa en attraktiv arbets- och mötesplats för medarbetare, studenter och externa besökare. Ett första gemensamt konceptförslag har tagits fram.

AKTIVITETER

Under 2016 har Hav och samhälle påbörjat och genomfört ett stort antal aktiviteter för att uppfylla det uppdrag som centrumet har.

Fakultetsturné

Hav och samhälle genomförde under året en fakultetsturné för att informera om centrumet och för att ta del av den havsforskning som bedrivs på de olika fakulteterna. Många viktiga kontakter för framtida tvärvetenskapliga samarbeten har knutits vid dessa besök.

Alla fakulteter förutom utbildningsvetenskap och naturvetenskap har fått besök under året. Dessa två fakulteter kommer att besökas under 2017. Hav och samhälle är alla havsforskarens gemensamma centrum och det är av yttersta vikt att vi fångar upp idéer och intressen från alla fakulteter och återspeglar detta i centrumets verksamhet.

Forskarluncher

Som ett led i att utveckla den tvärvetenskapliga forskningen och utbildningen på Göteborgs universitet anordnar Hav och samhälle forskarluncher där vi bjuder in marina och maritima forskare eller experter för att utifrån ett särskilt tema tänka kring framtida samarbeten kring till exempel workshops, forskningsansökningar, artiklar, lärarutbyten med mera.

Vi har under året haft tre forskarluncher, Havet som arkiv, Polarlunch och Blå Rehab. Vid de tre luncherna har både GU-forskare och externa experter från till exempel Nordens Ark, Sjöfartsmuseet och Västra Götalandsregionen deltagit. Under 2017 kommer vi att följa upp forskarluncherna och stödja idéer som har kläckts under sammankomsterna.

Sea and Society Talks

Sea and Society Talks är en serie lunchseminarier som tar avstamp i FN:s hållbarhetsmål för 2030. Seminarierna länkar samman mål 14 som rör havet och dess resurser med något av de övriga 16 målen. Tanken är att kort presentera pågående forskning men också bjuda in till diskussion och debatt om hur vi på Göteborgs universitet och Chalmers kan bidra till att nå ett hållbart samhälle.

Under hösten 2016 hölls två Sea and Society Talks. "Korruption och marina miljöregleringar" med Aksel Sundström och "Hållbar ekonomisk tillväxt och kopplingar till mål 14" med Anders Ekblom. Vid bägge tillfällen deltog cirka 25 personer. Seminarierna har varit uppskattade och fortsätter under 2017.

Sea and Society Day

Omkring 50 personer deltog i Sea and Society Day på Lindholmen den 14 november. På förmiddagen samma dag höll Martima klustret sin årliga konferens och Sea and Society Day tog vid efter klusterdagen. Alla fakulteter på Göteborgs universitet förutom IT var representerade och deltog gjorde även forskare från Institutionen för sjöfart och marin teknik på Chalmers.

Fokus för dagen var hållbarhetsmålen och hur vi kan integrera dessa i forskningen. Men ett viktigt syfte med dagen var också att skapa en gemensam kontaktyta för havsforskare från olika institutioner, fakulteter och universitet. Vi planerar för att Sea and Society Day blir en årligen återkommande aktivitet.

FOTO: HÅKAN WENNHAGE

SEA & SOCIETY TALK

FORSKARSTÖD

Finansiellt stöd till två initiativ

Första utlysningen av Hav och samhälles forskarstöd gjordes före sommaren 2016 och vi har haft tre utlysningar under året med sammanlagt elva ansökningar varav sju beviljats medel. Stödet är till för att uppmuntra och underlätta transdisciplinära aktiviteter och ges i form av finansiellt bidrag till skrivartugor, konferenser och koordinering av forskningsansökningar. Bidraget redovisas med en kort skriftlig rapport.

Tidigare finansiellt stöd

Under året har vi mottagit rapporter från de som tidigare fått finansiellt strategiskt stöd från Centrum för havsforskning. Tanken är att följa upp resultaten av dessa satsningar men det har inte gjorts under innevarande år men är planerat till 2017. Vi planerar att följa upp dessa projekt genom att bland annat skriva artiklar som publiceras på hemsidan och be de som erhöll medlen att hålla ett Sea and Society Talk för att förmedla resultaten.

Kontakt med våra program

Kontakten med marina tvärvetenskapliga program på Göteborgs universitet har främst inneburit att vi förmedlat nyheter i nyhetsbrev och på vår hemsida om aktiviteter inom dessa program, till exempel FRAM. Ålgräsprojektet Zorros hemsida uppdaterades i samband med att rapporter om ålgräsrestaurering publicerades under hösten 2016.

Stöd i hanteringen av två projekt

För att bli framgångsrika i ”det två arbetet” har det under 2016 diskuterats om Hav och samhälle, förutom att uppmuntra och stödja starten av ett samarbete eller projekt, också ska utveckla möjligheten för forskare att få stöd i arbetet med att leda tvärvetenskapliga samarbeten.

I uppdraget för Hav och samhälle ingår att ”initiera, stimulera och utveckla transdisciplinär forskning och utbildning inom det marina och maritima området”.

Hav och samhälle skulle på så sätt bidra till att utveckla duktiga ledare som, förutom att de kan genomföra sina projekt på ett bra sätt med goda resultat, också lär sig mer kring själva processen att

leda och samarbeta i tvärvetenskapliga initiativ. För att ta dessa funderingar vidare har vi under hösten haft en löpande dialog med en utvecklingsledare för sektionen för ledar- och kompetensutveckling vid Göteborgs universitet. I denna kontakt uppkom möjligheten att få stöttning, dels med individuell coachning av verksamhetsledare och dels med att hålla i lärgrupper där forskningsledare inom ett forskningscentrum ingår och får möjligheter att utveckla sin ledarkompetens. Vidare kommer vi att på vår hemsida lyfta de utbildningsinsatser som sektionen för ledar- och kompetensutveckling erbjuder löpande.

Samtalen med utvecklingsledaren har lett till två konkreta åtgärder:

1. Etablerat kontakt med verksamhetsledaren för SWEMARC för att utröna om intresse finns och vad ett stöd till ledningen och styrgruppen skulle kunna vara. Ett första möte är planerat i januari 2017 för att definiera vilken support som universitetet kan erbjuda.
2. Förmedlat kontakt till konflikthanterare för ett tvärvetenskapligt projekt.

Fler tvärvetenskapliga initiativ finns som eventuellt kan vara intresserade.

FORSKARSKOLA OCH NY MASTERUTBILDNING

Den mångvetenskapliga forskarskolan för par-doktorander som startades under Centrum för havsforskning med medel ifrån rektor och ett stort antal inblandade institutioner har under 2016 börjat leverera. I december disputerade forskarskolans första doktor, på en avhandling om restaurering av ålgräs. Denna följs nu i rask takt av fler disputationer inom de många olika marina forskningsområden som finns representerade. Forskarskolan har under åren verkat som en hävstång för nya kopplingar mellan seniora forskare som i kraft av handledare hittat ytterligare multidisciplinära samarbetsprojekt. En avslutande aktivitet arrangerad av forskarskolans doktorander var en workshop om förutsättning, behov och utmaning för mångvetenskaplig forskning.

Hav och samhälle driver också ett arbete med en tvärvetenskaplig masterutbildning, och detta har involverat ett antal lärare och forskare från samhällsvetenskap, ekonomi/juridik och naturvetenskap. Som ett första steg kommer en ny tvärvetenskaplig kurs (15 hp) på masternivå att genomföras under 2017.

STÖD TILL MARIN INFRASTRUKTUR

Hav och samhälle främjar användningen av den marina infrastrukturen - forskningsstationerna på Tjärnö och Kristineberg samt båtar och annan utrustning - genom att:

- förlägga egna aktiviteter (såsom styrgrupps- och ledningsgruppsmöten) till stationerna
- anmoda forskare som får stöd för anordnande av seminarier, konferenser och skrivarstugor att i första hand använda stationerna
- sprida information på universitetsinterna möten, till exempel på fakulteterna, om möjligheten för anställda på Göteborgs universitet att nyttja stationerna
- informera på hemsidan om stationerna och möjligheten att nyttja dessa
- i arbetet med en gemensam kommunikationsplan samt gemensam digital ingång för all marin verksamhet lyfta fram möjligheterna att använda den marina infrastrukturen.

INTERNATIONELLT ARBETE

Internationalisering är ett viktigt område och ett sätt att stärka både vår forskning och utbildning. Göteborgs universitets marina verksamhet skall synas och verka på den internationella arenan. Hav och samhälle har antagit ramverket för FN:s globala hållbarhetsmål och särskilt mål 14 för att paketera och kommunicera vårt internationella engagemang och vårt erbjudande av kunskap och kompetens.

FN:s havskonferens i New York 5-9 juni 2017 är en viktig arena till vilken Hav och samhälle kommer att mobilisera forskare från Göteborgs universitet.

Under 2016 har arbetet med att kartlägga pågående internationella forskningssamarbeten och deltagande i vetenskapliga och politiska organisationer och kommittéer påbörjats. Detta har gjorts både på marina vetenskapers institutionsdagar samt under Sea and Society Day. Kartläggningens syfte är att identifiera internationella arenor där vi idag har ett aktivt samarbete och därefter göra en gap-analys för att identifiera universitet och kluster med liknande tvärvetenskaplig profil. En praktikantanställning för att fortsätta arbetet med kartläggningarna har lyst ut.

Marina universitet som Göteborgs universitet har partneravtal med:

- Dalhousie i Canada.
- Nelson Mandela Metropolitan university i Port Elisabeth, Sydafrika.
- University of North Carolina i Wilmington, USA, som har ett "Center for Marine Science".
- Griffith University, Australien, som bland annat har forskning inom Marine biodiversity, Coastal biogeochemistry, Coastal Management och Ocean atmosphere interactions.
- University of Queensland, Australien, som har ett "Centre for Marine Science".
- Seoul National University, Korea. Det enda av våra asiatiska partneruniversitet som kommer relativt högt upp vad gäller marin forskning.
- Zhejiang University i Hangzhou, Kina. Har vad de kallar ett Ocean College som behandlar olika marina aspekter.
- University of Concepcion, Chile. Starka på det marina området.
- Santander-nätverket där University of Las Palmas de Gran Canarias ingår, aktiva inom det marina fältet.

Övriga initiativ:

- Vi deltar i en nationell ansökan till STINT (Sweden South Africa Collaboration Proposal STINT Strategic Grant) för samarbete med ett stort antal universitet i Sydafrika som syftar till yngre forskares utbyten, med seminarier som har utgångspunkt i hållbarhetsmålen.
- Marina institutionen har ett pågående utbytesavtal ICM med NMMU i Port Elizabeth för mobilitet av forskare och studenter.
- Ett femårigt bilateralt projekt med Moçambique har blivit beviljat av Sida. Projektet går ut på att utbilda masterstudenter från Moçambique, både på plats i hemlandet och i Sverige.

Som en del i det strategiska arbetet med kartläggning och internationalisering planeras ett seminarium med fokus på södra Afrika i början av 2017 för att samla de forskare som har pågående samarbeten. Det vi vill kartlägga är hur samarbetena ser ut och hur vi tillsammans kan bli starkare.

TÄTT SAMARBETE MED HAVSMILJÖINSTITUTET

Havsmiljöinstitutet är ett nationellt samarbete, där den regionala enheten vid Göteborgs universitet administreras genom Hav och samhälle. För att effektivisera och förtydliga formerna för samverkan mellan centrumet, institutionerna och Havsmiljöinstitutet har två viktiga uppgifter under året varit att (1) utveckla styrdokument för administration av uppdrag samt (2) en arbetsmodell för remisser.

I enlighet med ovanstående styrdokument för uppdrag har vi i samverkan med Juridiska institutionen och Institutionen för marina vetenskaper under året genomfört två externt finansierade uppdrag och påbörjat ytterligare två på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelsen.

Den regionala enheten har dessutom deltagit med personal till Havsmiljöinstitutets projektverksamhet med motsvarande en heltidstjänst som huvudsakligen finansierats via externa uppdrag. Genom en ökad administrativ tydlighet och ökad marknadsföring hos externa uppdragsgivare, såväl som potentiella samarbetspartners på universitetets institutioner, förutser vi att denna verksamhet kan expanderas och därmed öka centrumets betydelse när det gäller myndighetssamverkan.

Inom ramen för samarbetet med Havsmiljöinstitutet har den regionala enheten utvecklat generella arbetsformer och genomfört hantering av fem remisser rörande marina frågor från departement och myndigheter. Detta har även skett i samverkan med enskilda institutioner och med naturvetenskapliga fakulteten. I detta arbete har vi bjudit in till och organiserat tvärvetenskapliga diskussionsmöten, samordnat remisskommentarer och berett utlåtanden som därefter undertecknats och sända in av ansvariga remissinstanser inom Göteborgs universitet.

Denna verksamhet har lett till flera nya tvärvetenskapliga kontakter, konkreta resultat i form av inspel till beslutsfattare och förvaltningen och representerar en typ av aktivitet som vi hoppas utveckla ytterligare.

Enheten har under 2016 arbetat mycket med den populärvetenskapliga rapporten Havet 2015/2016 som Havsmiljöinstitutet ger ut. Rapporten lanserades under Havs- och vattenforum i maj.

Centrum för hav och samhälle delar lokaler med Havsmiljöinstitutet, i den så kallade rektorsvillan på Seminariegatan. Samlokaliseringen underlättar utbyte av information och samverkan. FOTO: TINA JOHANSEN.

Enheten hade också en viktig roll i Havsmiljöinstitutets årliga seminarium Hav och samhälle, samt under Almedalsveckan.

Utvecklingsarbetet med det digitala projektet Havsmiljö har tagit stora kliv framåt och är nu en fungerande webbplats, som i början av 2017 ska testas och senare under året lanseras.

Samlad analys, tillståndsbeskrivningar, trendanalyser och information om havet paketeras som "smart miljöinformation".

Inom gruppen marin historia påbörjades arbetet med rapporten Havet 1988, en uppföljare till Havet 1888.

Personal inom enheten har på Havs- och vattenmyndighetens uppdrag utvecklat ett förslag till åtgärdsprogram för ålgräsängar, och haft nyckelfunktioner i rådgivande internationella och nationella organ såsom EU:s, OSPAR:s och HELCOM:s kommittéer för arbetet med marint skräp. Forskningsprogrammet WATERS, finansierat av Naturvårdsverket, gjorde 2016 sitt sista av fem år. WATERS hade i oktober 2016 sin slutkonferens, då även en rapport med alla projektets resultat gavs ut.

Kontaktgrupp hav och Västerhavet

Göteborgsenheten av Havsmiljöinstitutet är sammanställande i det informella nätverket Kontaktgrupp hav. Nätverket träffas 3-4 gånger per år och utbyter erfarenheter och informerar varandra om vad som är på gång. I gruppen finns representanter från Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelserna i Skåne, Halland och Västra Götaland, SMHI, Bohuskustens vattenvårdsförbund, SLU Havfiskelaboratoriet, SLU Artdatabanken, Sjöfartsmuseet Akvariet, Västra Götalandsregionen, Havsmiljöinstitutet och Göteborgs universitet.

Gruppen tar gemensamt fram den populärvetenskapliga tidningen Västerhavet, en gång per år. Havsmiljöinstitutet/Hav och samhälle har huvudansvaret för produktionen, i form av projektledning, redaktionellt arbete, lansering och distribution. Västerhavet 2016 på 24 sidor kom ut i juni, i 6 500 exemplar.

ARBETET INOM MARITIMA KLUSTRET

Göteborgs universitets samordnare för arbetet inom det Maritima klustret har regelbundet deltagit i arbetsmöten med samordningsgruppen för planering och genomförande av olika interna och externa klusteraktiviteter. Samordnaren har deltagit i klustrets ledningsmöten tillsammans med Göteborgs universitets representant i ledningsgruppen.

Tre större arrangemang har ordnats av Maritima klustret under 2016:

- Swedish Maritime Day, april
- Interna höstkongressen för klusterorganisationen, september
- Maritima klusterkongressen, november

Hav och samhälle har under dessa arrangemang ansvarat för praktiska delar i genomförandet, bland annat genom att ansvara för att ta emot anmälningar via anmälningsportal och bokning av lokaler och mat. Till sin hjälp har man haft en administratör.

Samordnaren har deltagit vid nationella och internationella konferenser för omvärldsbevakning och marknadsföring av det Maritima klustret, till exempel Blue Nordic i Helsingfors (maj), Smögendagen (juni) och Sustainable Ocean Summit i Rotterdam (november).

Samordnaren har aktivt varit involverad i arbetet med att ta fram en Nationell maritim handlingsplan. Rapporten överlämnades till Näringsdepartementet i november.

Under 2016 har en kommunikatör anställts för klustrets räkning. Tillsammans med kommunikatören har samordningsgruppen påbörjat en kommunikationsstrategi för klustret. Nyhetsflödet uppdateras kontinuerligt.

Samordnaren har koordinerat en ansökan från Maritima klustret till Regionalfonden i Västsverige. Klustret arbetar också med ett projekt med syfte att ta fram en affärsplan för en testbädd inom marin cirkulär ekonomi. Där ingår både turism, bioteknik och livsmedelsklustren.

Hav och samhälle är samordnare för två av maritima klustrets fokusområden – turism och bioteknik. Avstämningsmöten med klusterdelarna för marin bioteknik och maritim turism har skett vid flertal tillfällen.

Aktiviteter inom klusterdelen för marin bioteknik

- Kartläggning av kursutbud vid Göteborgs universitet och Chalmers med anknytning till marin bioteknik.
- Fördjupat samarbetet med Västsvenska Kemi- och Materialklustret inom Grön kemi.
- Förstudie ”Värdehöjande av marin biomassa”.
- Arbetat med projektansökningar till bland annat VINNOVA, FORMAS och ERA-Net biotechnology.
- Deltagit i rådgivande grupp till EU-kommissionen Societal Challenge 2, sub-chair för forskningssområdet Bioekonomi. Tre möten i Bryssel och Amsterdam.
- Deltagit i ”International Seaweed Symposium”.
- Deltagit i seminariet den 23:e maj som anordnades av fokusområde Havsförvaltning.

FOTO: MARIE SVÄRD

Aktiviteter inom klusterdelen för maritim turism

- Ansökt och beviljats finansiering från Regionalfonden för att starta en innovationsarena (ERUF) med en finansiering som omfattar 50 procent under tre år för en forskare.
- Beviljats medfinansiering av ett projekt om upplevelseinnovation genom visualisering och digitalisering (VGR).
- Beviljats medel motsvarande fyra post doc. månader i ett projekt om fritidsbåtars utsläpp som koordineras av forskare på institutionen för marina vetenskaper. Olika målgruppers attityder ska undersökas.
- Två gästforskare från Italien som arbetar med mat och turism i destinationsutveckling och matfestivaler relaterat till havet.
- Beviljats medel från MoRE (VG-regionen) för ett års anställning av gästforskare från Nord University, forskning om maritim naturturism.
- Utbildning - möte om maritim turismutbildning som del av en gemensam masterutbildning med maritim inriktning.
- Koordinerar ”International congress of marine and coastal tourism” som kommer att genomföras i Göteborg, juni 2017.

SWEMARC

THE SWEDISH MARICULTURE RESEARCH CENTER

SWEMARC, ett av de sex UGOT challenges centrumen, inrättades som en verksamhet inom Hav och Samhälle den 1 april 2016. Under sitt första år har SWEMARC:s verksamhet karakteriserats av organisatoriskt arbete som organisatorisk hemvist inom Hav och samhälle, budgetarbete, verksamhets- och kommunikationsplaner och att sätta formerna för samarbetet mellan de ingående institutionerna. SWEMARC har planerat sin verksamhet för att skapa de bästa förutsättningar för att jobba i linje med Vision 2020; till exempel rekrytering av världsledande gästprofessorer, samverkan med samhället lokalt och globalt, och satsningar på utbildning.

I juni hölls det första årsmötet för alla medlemmar; vi spenderade två dagar tillsammans då vi presenterade forskning och hade en workshop för att gemensamt ta fram en policy för intern kommunikation. I september invigdes centrumet av bland annat rektor Pam Fredman i Vasaparken, två blivande gästprofessorer, Costa-Pierce, USA, och Skallerud, Norge, invigningstalade, och det hela avslutades med mingel. Arrangemanget var offentligt och ett hundratal personer närvarade.

SWEMARC har i nuläget över 40 medlemmar, och ett av dess mål, att synliggöra och knyta samman den kritiska massa inom forskning för vattenbruk som finns vid Göteborgs universitet, har uppnåtts. Tre doktorandtjänster har utlysts varav två tillsattes med start 1 januari 2017, en postdoct-jänt och en "schoolar at risk" har också tillsatts. Planer har lagts för samarbetet med de tre internationella gästprofessorer som kommer att knytas till SWEMARC, som förutom de ovan nämnda också är

professor Lou Yongqi, verksam vid Tongji universitetet i Shanghai. Stor vikt läggs vid att nya tillsättningar ska verka som bryggor mellan SWEMARC:s grunddiscipliner för att katalysera arbetet över ämnesgränserna.

Ett antal utbytesresor mellan gästprofessorer och värdinstitutionerna vid Göteborgs universitet har ägt rum. Till exempel besökte professor Maria Nyström i december Tongji universitetet för att diskutera forskningen inom ramen för Lou Yongqis professur. Professor Costa-Pierce var i Göteborg i samband med SWEMARC:s invigning och tog då även tillfället att besöka Sven Lovén centrum för marin infrastruktur, både Tjärnö och Kristineberg. Under denna visit färdigställdes även ansökan om KSLA:s internationella gästprofessur - Wallenbergprofessuren 2016, vilken glädjande nog beviljades och professor Costa Pierce installerades under högtidliga former i Stockholms stadshus.

Publikationer och möten

SWEMARC har genererat både vetenskapliga och andra typer av artiklar i hög takt, framförallt via de redan existerande projekten som ingår. En omfattande rapport om recirkulerande vattenbrukssystem har skrivits på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten och den är nu ute på remiss. Exempel på andra samverkansaktiviteter är att SWEMARC har arrangerat vattenbrukskurs för entreprenörer och myndigheter på Lovécentret -Tjärnö, en workshop i livscykelanalys, monterpresentation på Maritima klusterkonferensen i Göteborg, samt att juridiska institutionen organiserat ett möte om "The ecosystem approach in ocean planning and governance" med deltagare från tretton länder. Vi har också deltagit i olika vetenskapliga möten för att presentera data; till exempel på mötet European Aquaculture Society i Edinburgh där SWEMARC var representerat med sex deltagare.

FOTO: SNUTTAN SUNDELL

**CENTRUM FÖR
HAV OCH SAMHÄLLE**

www.havochsamhalle.gu.se

GÖTEBORGS
UNIVERSITET